

Voćnu sadnicu kako odabrati

Riječ Zakonodavca

Slobodno se može reći da je uveden red u prodaji voćnih sadnica, pa se i sadnice maslina u prometu javljaju opremljene uskim žutim trakama, deklaracijama, na kojima su upisani osnovni podaci o sadnici, kao što su vrsta i sorta, starost sadnice, proizvođač itd. Pravilnik o rasadničkoj proizvodnji predvidio je da se u prometu nalazi zdrav, i sortno čist materijal. O tome svjedoči dodatna dokumentacija koja prati sadni materijal, što je izdaju institucije koje nadziru proizvodnju. Tako je, između ostalog, Pravilnik predvidio i minimalnu veličinu, pa za maslinu kaže da treba biti visoka minimalno 100 cm, a debljina u zoni korijenova vrata, najmanje 10 mm.

Stvarno stanje stvari

Svi se slažu da su normativi za maslinu prestrogi, posebno u pogledu debljine sadnice. Tako bi sadnica debljine preko 10 mm u rasadniku trebala provesti 2-3 godine, a onda je to značajno skuplji materijal. To je razlog da nam se kriteriji nerijetko spuste ispod dozvoljene granice i u prodaji se dijelom javlja preslab, nježan materijal, nespreman za prilagodbu i početak života na stalnom sadnom mjestu. Jedan od razloga takvim pojavama je i to, što se maslinine sadnice još uvijek znatno više traže, nego što je domaće rasadništvo u mogućnosti proizvesti. Neke od tih sadnica imaju standardnu visinu, ali su tanke i u uspravnom stanju održava ih tanki bambusov kolčić, bez kojeg bi se mlada sadnica svinula do zemlje. Nedaća koja prati sadnice maslina je i njihov uzgoj u zaštićenom plasteniku, iz kojeg ponekada nedozrele izlaze u najsurovijim, hladnim, zimskim uvjetima. Ako je u rasadniku bila gusta sadnja i porast se podupirao obiljem dušika, unatoč njihovom tamnozelenom, zdravom izgledu, u vanjskim uvjetima takve će sadnice pretrpjeti manji ili veći stres. Kada god je to moguće, takve sadnice treba čuvati u zaštićenijem prostoru, paziti da supstrat posude ima stalnu vlagu, a sadnju obaviti u ožujku ili čak travnju, kada više nema opasnosti od niskih temperatura.

Plati, pa se rugaj

Neka smo gotovo prihvatili navedene rubne kriterije, ni spominjati ne treba da bi pri odabiru sadnica maslina, ako imamo izbor, bolje bilo odabrati 2-godišnju veću, zreliju, čvršću sadnicu, koja je zadnju godinu, ili bar zadnje mjesece vegetacije provela na otvorenom. Pravilnom njegom i plijevljenjem u rasadniku, takve sadnice, osim vršne, imaju najmanje 5-6 postranih grančica na visini 80-120 cm. Ovih kriterija više se drže maslinari sa sjevernog, nego s južnog dijela Jadrana. I prostija ekonomska i gospodarska analiza pokazat će da je opravdano ovakvu sadnicu platiti i 50 i 80% više.

I struka i mediji pomogli su da se u maslinicima odgovornije provode agrotehničke mjere, koje jamče redovitiju rodnost svih sorata maslina, posebno najprisutnije oblice. Ovosezonske učestalije kiše dokazale su koliko je važno navodnjavanje maslinika. Iz istih izvora dolaze preporuke da se novi maslinici podižu prvenstveno s domaćim sortama, autohtonim za svako područje, i te su preporuke prihvaćene. Uz spomenuto, suvišna je svaka dodatna sugestija u pogledu odabira sorata, s napomenom da je korisno uz svaku sortu ubaciti manji postotak stabala sorti oprašivača.

Brojni su koraci do uspjeha

U maslinara je prisutniji amaterizam, nego kod drugih voćara, a nabaviti, posaditi i uzgojiti voćku, doista treba znati. Tako se nerijetko prihvaća stajalište, da je za posađenu maslinu u prvu godinu uzgoja, dovoljno da se ne osuši, da bi se druge godine očekivao ozbiljniji porast. Međutim, ako mladoj voćki u prvoj godini na stalnom mjestu, mladice ne porastu 60-100 cm, nešto nije napravljeno kako treba. Dugačka je to priča i nije tema ovog naslova. Ovdje se može spomenuti nekoliko kriterija, vezanih za tretman sadnice masline do početka vegetacije, ne ulazeći detaljnije u pravila sadnje. Za razliku od kontinentalnih voćaka, sadnice maslina, kao i ostale mediteranske kulture, u promet ulaze s korijenom u loncima, kontejnerima zapremine 2-3 litre odgovarajućeg supstrata. Korijen je dakle zaštićen, pa se sadnja može obavljati do kasnog proljeća, da treba, čak i ljeti, naravno, osiguravajući kontinuitet vlage. Za razvoj korijena i bolji napredak mlade biljčice u rasadniku, bolji su originalni, propusni supstrati od mješavina više vrsta treseta, gline, kokosovih vlakana i isprogramiranog hranjivog dodatka, nego oni od raznih priručnih iskopa, zakorovljenih, bez termičke obrade, neujednačenog sadržaja.... Neki se od tih supstrata bez kontinuirane vlage pretvaraju u okamenjenu grudu, pa je prilikom sadnje sadnice teško razdvojiti žile i pravilno ih rasporediti i usmjeriti. Ozbiljnu pomoć u svakoj sadnji daje Microphos, koji dodan blizu žila, blagodatno potiče brz razvoj cijelog korijenovog sustava.

Da li orezivati sadnice

Brojni maslinari, a i poneki od stručnjaka, zagovaraju praksu nedodirljivosti, tj. maslinu njegovati, a ne rezati nekoliko godina. To su pogrešna stajališta. Pravilo agronomske struke kaže da se maslina reže, plijevi još u rasadniku, i kada se to čini svake godine, biljka dobiva neophodnu pomoć, bolje napreduje i racionalno se usmjerava. Oštija rezidba tek u kasnijim godinama ima stresne posljedice zbog zacjeljivanja brojnih rana i gubitka vegetativne mase. Unatoč zaštiti u supstratu, korijen masline presađivanjem doživi manja ili veća oštećenja. Time se remeti ravnoteža podzemnog i nadzemnog dijela biljke, kakva je bila uspostavljena u rasadniku. Baš radi uspostavljanja ravnoteže neophodno je prikratiti i dio nadzemnog dijela, čime će se mlada biljka u proljeće puno življe pokrenuti i napredovati. Bez obzira na veličinu ili starost sadnice, nadzemni dio se treba reducirati najmanje jednu trećinu. Kod većih sadnica ovo je trenutak da se na odgovarajućoj visini odaberu grančice, kojima će se formirati željeni uzgojni oblik.

Jure Kuvačić, agronom